

## **NODIADAU EGLURHAOL**

Mae'r wybodaeth a roddir isod yn egluro rhai o'r termau y gellir eu defnyddio mewn hysbysiad galw am dalu ardreth annomestig ac yn yr wybodaeth ategol. Gellir cael gwybodaeth bellach ynghylch rhwymedigaeth i dalu ardrethi annomestig gan awdurdodau bilio.

### **Ardrethi annomestig**

Mae'r ardrethi annomestig a gesglir gan awdurdodau bilio yn cael eu talu i gronfa ganolog a'u hailddosbarthu i gynghorau sir a chynghorau bwrdeistref sirol ac i gomisiynwyr heddlu a throseddu.

Mae eich cyngor a'ch comisiynydd heddlu a throseddu yn defnyddio eu cyfrannau o'r incwm ardrethi a ailddosberthir, ynghyd ag incwm oddi wrth y rhai sy'n talu'r dreth gyngor iddynt, y grant cynnal refeniw a ddarperir gan Weinidogion Cymru a symiau penodol eraill, i dalu am y gwasanaethau a ddarperir ganddynt. Gellir cael gwybodaeth bellach am y system ardrethi annomestig, gan gynnwys pa ryddhadau sydd ar gael, drwy fynd i <https://busnescymru.llyw.cymru/>

### **Gwerth Ardrethol**

Gosodir gwerth ardrethol eiddo annomestig yn y rhan fwyaf o achosion gan swyddog prasio annibynnol o Asiantaeth y Swyddfa Brisio, sy'n un o Asiantaethau Gweithredol Cyllid a Thollau Ei Mawrhydi (CThEM). Maent yn llunio ac yn cynnal rhestr lawn o werthoedd ardrethol pob eiddo annomestig yng Nghymru, ac mae ar gael ar eu gwefan yn <https://www.gov.uk/gov-ernment/organisations/valuation-office-agency> fel arfer, caiff pob eiddo annomestig ei ailbriso bob 5 mlynedd. O 1 Ebrill 2023 mae gwerth ardrethol eiddo yn cynrychioli ei werth rhentol blynyddol ar y farchnad agored fel yr oedd ar 1 Ebrill 2021.

Yn achos eiddo cyfansawdd sy'n rhannol ddomestig ac yn rhannol annomestig, ymwneud â'r rhan annomestig yn unig y mae'r gwerth ardrethol. Dangosir gwerth pob eiddo y mae ardreth yn daladwy i'ch awdurdod arno yn y rhestr ardrethi leol, y gellir edrych ar gopi ohoni yn Asiantaeth Swyddfa Brisio Wrecsam, Tŷ'r Rhaglaw, Stryt y Rhaglaw, Wrecsam LL11 1PR.

### **Ailbriso**

Caiff yr holl werthoedd ardrethol eu hailasesu mewn ailbrisiad cyffredinol er mwyn sicrhau bod yr ardrethi a delir gan unrhyw un trethdalwr yn adlewyrchu newidiadau dros amser yng ngwerth ei eiddo o gymharu ag eraill. Mae hyn yn helpu i gadw'r system ardrethol yn deg drwy ddiweddarau prisiadau yn unol â newidiadau yn y farchnad. Cafodd y rhestr ardrethol bresennol effaith ar 1 Ebrill 2023 ac mae'n seiliedig ar werthoedd fel yr oeddent ar 1 Ebrill 2021.

Yn y flwyddyn y mae ailbrisiad yn cael effaith, ailbennir sylfaen y lluosydd er mwyn cymryd i ystyriaeth newidiadau cyffredinol i gyfanswm y gwerth ardrethol ac i sicrhau nad yw'r ailbrisiad yn codi arian ychwanegol.

### **Newid yn y gwerth ardrethol**

Gall y gwerth ardrethol newid os yw'r swyddog prasio yn credu bod amgylchiadau'r eiddo wedi newid. Caiff y trethdalwr (ac eraill penodol sydd â buddiant yn yr eiddo), o dan amodau penodol, hefyd gynnig newid yn y gwerth. Os na fydd y trethdalwr a'r swyddog prasio yn cytuno ar y prisiad o fewn 3 mis i wneud y cynnig, bydd y mater yn cael ei gyfeirio gan y swyddog prasio fel apêl gan y cynigydd i Dribiwnlys Prasio Cymru. Mae gwybodaeth bellach ynghylch sut i gynnig newid mewn gwerth ardrethol ar gael gan swyddfeydd prasio.

### **Y lluosydd Ardrethi Annomestig**

Dyma'r gyfradd yn y bunt y lluosir y gwerth ardrethol â hi i roi swm y bil ardrethol blynyddol ar gyfer eiddo. Mae'r lluosydd a bennir bob blwyddyn gan Weinidogion Cymru yr un fath ar gyfer Cymru gyfan ac, ac eithrio mewn blwyddyn ailbriso, ni all godi fwy na chyfradd y cynnydd yn y mynegai prisiau manwerthu.

### **Cynigion ac apelau**

Mae gwybodaeth am yr amgylchiadau y gellir cynnig newid yn y gwerth ardrethol oddi tanynt ac am sut y gellir gwneud cynnig o'r fath ar gael gan y swyddfa brisio leol a ddangosir uchod.

Mae rhagor o wybodaeth am y trefniadau apelio ar gael gan Cyngor Sir y Fflint neu gan Asiantaeth y Swyddfa Brisio.

Mae Tribiwnlys Prisio Cymru yn darparu gwasanaeth apelau annibynnol rhad ac am ddim sy'n ymdrin ag apelau ynghylch Ardrethi Annomestig a'r Dreth Gyngor. Gellir gweld eu manylion cyswllt yma <http://www.valuation-tribunals-wales.org.uk/cy/cartref.html>

### **Ardrethi eiddo heb ei feddiannu**

Gall perchnogion eiddo annomestig sydd heb eu meddiannu fod yn agored i dalu ardrethi eiddo gwag a godir yn ôl 100% o'r rhwymedigaeth arferol. Mae'r rhwymedigaeth yn dechrau ar ôl i'r eiddo fod yn wag am 3 mis neu, yn achos eiddo diwydiannol penodol, ar ôl i'r eiddo fod yn wag am 6 mis. Mae mathau penodol o eiddo wedi eu heithrio rhag ardrethi eiddo gwag.

### **Rhyddhad elusennol ac yn ôl disgrisiwn**

Mae hawl gan elusennau a chlybiau chwaraeon cymunedol amatur i gael rhyddhad o 80% rhag ardrethi ar unrhyw eiddo annomestig -

(a) yn achos elusennau, pan ddefnyddir yr eiddo yn gyfan gwbl neu'n bennaf at ddibenion elusennol; neu

(b) yn achos clwb, pan fo'r clwb wedi ei gofrestru gyda Chyllid a Thollau EM.

Mae gan awdurdodau bilio ddisgrisiwn i beidio â chodi rhan neu'r cyfan o'r 20% sy'n weddill o'r bil ar eiddo o'r fath a gallant hefyd roi rhyddhad mewn cysylltiad ag eiddo a feddiennir gan gyrff penodol nad ydynt wedi eu sefydlu nac yn cael eu rhedeg i wneud elw.

Am fwy o wybodaeth ynglŷn â'r clybiau y dylech gysylltu â nhw ewch i <https://www.gov.uk/register-a-community-amateur-sports-club>.

### **Rhyddhad Ardrethi i Fusnesau Bach**

Mae Gorchymyn Ardrethu Annomestig (Rhyddhad Ardrethi i fusnesau bach) (Cymru) 2022 yn gwneud darpariaeth ar gyfer rhyddhad ardrethi i fusnesau bach.

Mae manylion llawn gan gynnwys y meini prawf cymhwysedd, yr eithriadau, y gofynion gweithdrefnol a'r rhyddhadau ardrethi perthnasol ar gael gan yr awdurdod bilio. <https://www.siryfflint.gov.uk/cy/Business/Business-Rates/Business-Rates.aspx>.

### **Rhyddhad ardrethi trosiannol**

Mae Rheoliadau Ardrethu Annomestig (Symiau a Godir) (Cymru) 2016(1) yn gwneud darpariaeth ar gyfer rhyddhad trosiannol i fusnesau bach y mae'r ailbrisio hereditamentau annomestig sy'n cael effaith o 1 Ebrill 2023 yn cael effaith andwyol arnynt. Mae manylion llawn gan gynnwys y meini prawf cymhwysedd, yr eithriadau, y gofynion gweithdrefnol a'r rhyddhadau ardrethi perthnasol ar gael gan yr awdurdod bilio.

## Gwybodaeth Am Gyllideb 2022-23

Sut mae'r arian yn cael ei wario

2022-23 Gwir Gost £000s	Gwasanaethau	2023-24 Gwariant £000s	2023-24 Incwm £000s	2023-24 Gwir Gost £000s
2,425	Prif Weithredwr	1,684	(73)	1,611
122,680	Addysg a Ieuenctid	152,463	(23,418)	129,045
10,647	Llywodraethu	14,265	(2,579)	11,686
14,648	Tai a Chymunedau	54,494	(37,635)	16,859
4,783	Pobl ac Adnoddau	5,593	(595)	4,998
6,665	Cynllunio, yr Amgylchedd a'r Economi	11,387	(4,157)	7,230
87,380	Gwasanaethau Cymdeithasol	119,533	(20,160)	99,373
7,690	Rhaglenni Strategol	10,226	(152)	10,074
37,932	Strydwedd a Chludiant	67,020	(25,886)	41,134
<b>294,850</b>		<b>436,665</b>	<b>(114,655)</b>	<b>322,010</b>
13,358	Benthyciadau Canolog a Chyfrif Buddsoddiadau			13,734
10,737	Cyllid Canolog			7,248
9,133	Cyrrff sy'n codi trethi			10,041
(1,400)	Aildaliadau Canolog			(1,160)
0	Cyfraniad at / (Gostyngiad Mewn) balansau			0
31,828	Cyfanswm Gwasanaethau Canolog			29,863
<b>326,678</b>	<b>CYFANSWM GWASANAETHAU</b>			<b>351,873</b>

O ble y daw'r arian

2022-23 £000' oedd	Ffynhonnell	2023-24 £000' oedd
232,174	Grant Cynnal Refeniw	251,747
94,504	Wedi'i dalu gan Drethdalwyr	100,126
<b>326,678</b>	<b>Cyfanswm Yr Ariannu</b>	<b>351,873</b>
5,769	Gweddillion (Dygwyd Ymlaen)	5,769
5,769	Gweddillion (Cariwyd Ymlaen)	5,769

Newidiadau mewn Arian Wrth Gefn

	Balans Amcangyfrifedig 31/3/2023 £000'au	Symudiadau arfaethedig yn 2023/24 £000'au	Balans Amcangyfrifedig 31/3/2024 £000s
Refeniw Cyffredinol Wrth Gefn	6,464	0	6,464
Arian Clustnodedig Wrth Gefn	9,047	(2,383)	6,664
Arian Wrth Gefn CRT	3,373	0	3,373
<b>Cyfanswm</b>	<b>18,884</b>	<b>(2,383)</b>	<b>16,501</b>

Gwariant Cyfalaf ac Ariannu 2023/24

	2023-24 £000'oeedd
Gwariant:	
Cronfa Gyffredinol	33,041
Tai Cyhoeddus	29,457
<b>CYFANSWM GWARIANT</b>	<b>62,498</b>
Arianwyd gan:	
Benthyca	23,839
Derbynebaw Cyfalaf	0
Grantiau, Cyfraniadau Lwfans Gwaith Trwsio Mawr	15,883
Adnoddau Eraill y Cyngor	22,776
<b>Cyfanswm Ariannu</b>	<b>62,498</b>

Aseidiad Gwariant Safanol	£000
Aseidiad o Wariant Safonol LIC ar gyfer y Cyngor yw:	348,552
Y Gyllideb wirioneddol a gymeradwywyd gan y Cyngor yw:	351,873